Naujoji sodyba

DVISAVAITINIS SMULKIŲJŲ ŪKIO ŠAKŲ LAIKRAŠTIS

T U R I N Y S

100 milijonų atidengia naują kiaušinių išvežimo laikotarpį / Iš septintojo pasaulinio paukštininkystės kongreso / Ar verta auginti Kaukazo slyvaitę / Vaisių sulčių laikymas statinėse / A. Grebnickis — didelis Lietuvos pomologas / Liemeningų vaiskrūmių auginimas / Iš Stuttgarto sodininkystės parodos / Dėl bulvių vėžio Lietuvoje / Kambarinių gėlių priežiūra žiemą / Kiek maisto bitės suvartoja žiemą / Dvejopo bičių maitinimo rezultatai / Vietovės įtaka į vaisių kokybę / Darbai sodyboje / Kronika.

Nr. 24

1939 m. lapkričio 30 d.

mi dugnai. Tuo atveju gaunama patikimesnė statinė, tačiau apsunkinamas jos valymas. Valant kitam tikslui naudotas statines, dugnelius išimti yra būtina.

Dugnelius reikia gerai užlakuoti arba užsmaluoti. Šiam tikslui geriausia taip vadinamas „talko kitas". Jis pagaminamas iš specialių talko miltelių, kurių 10—50 gramų išmaišius stiklinėje vandens gaunama tystanti košė, kuri ir naudojama statinių dugnų užkitavimui, plyšių užlipdymui ir geram čiaupų pritaikymui.

Išvalius statines reikia joms pritaikinti čiaupus (kranus). Tinkamas ir geras čiaupų pritaikymas statinėms yra labai svarbus ir gana sunkus darbas. Daugiausia vartojami metaliniai čiaupai, tačiau jie turi būti pagaminti iš nerūdyjančio plieno arba gerai cinuoti. Geriausia metalinius čiaupus kasmet percinuoti, nes juos gali pradėti veikti vaisių sulčių rūkštys. Kranai visada turi būti labai švariai laikomi, kad nepradėtų rūdyti, o išpylus sultis iš statinių, jie privalo būti išsukti ir sukrauti sausoj vietoj. Įsukus kranus reikia juos rūpestingai aplakuoti, kad neliktų įsukimo vietoj jokių plyšelių.

Vartojami dar ir mediniai kranai, tačiau jie daug greičiau nulūžta ir juos sunkiau tinkamai užlaikyti. Be to, dar statinėms uždaryti vartojami brangūs mechaniški, taip vadinami „Zeitzo čiaupai".

Sultis pilstyti į statines paruošiamos taip pat, kaip ir į balionus (žiūrėk N. Sodybos Nr. 17). Dažniausiai jos pasterizuojamos Baumano varpu ir iš jo tiesiog gumine žarnele leidžiamos į statines. Sultys leidžiamos per šone padarytą skylę. Statines prieš tai reikia pripilti pilnas karšto vandens ir palaukti, kol jos gerai įkais, o tada vandenį išpylus, apdangstyti maišais arba skudurais, kad jos ne taip greitai atauštų.

Baumano varpu išpasterizuotos karštos sultys pilamos tiesiog į statinę. Prieš pilant reikia stengtis, kad sulčių būtų tiek prigaminta, kad pakaktų iš sykio visai statinei užpildyti, nes per kelis sykius pildant statinę, daug sunkiau išvengti užkrėtimo rūgimo bakterijomis. Nepilnų statinių perlaikymas yra daug sunkesnis, todėl reikia žiūrėti, kad statinės būtų galimai pilnesnės ir jose ko mažiausia liktų oro.

Jei pildant statinę sulčių mažai pritrūko, tai geriau ją pabaigti pildyti karštu vandeniu, o jei nenorima sulčių vandeniu atskiesti, tai, kol dar sultys karštos statinę reikia ritinti ir stengtis, kad karštos sultys savo temperatūra sterelizuotų visas statinės dalis. Pripildžius statinę dar sykį naudinga patikrinti sulčių temperatūrą, kuri pageidautina, kad siektų 70° C. arba kiek daugiau. Po to statinė laikinai užkemšama ir nugabenama į rūsį, arba kitą laikymo patalpą.

Baigdamas turiu pabrėžti, kad čia aprašyti darbai turi būti labai švariai atliekami, nes sulčių laikymo patikimumas visiškai priklauso nuo to, kad dar neataušusios sultys būtų į statines supiltos ir statinės užkimštos. Dėl švaros, tai prof. Mehlitz yra taip išsitaręs: „Sulčių paruošimo darbai turi būti atlikti daug švariau, kaip chirurgo darančio ligoniui operaciją, nes bakterijos, patekę į žaizdą turi kovoti su žmogaus organizmu, o bakterijos, patekę į sultis, randa puikią dirvą augti ir veistis".

Pastačius statinę toj vietoj, kur ji numatoma palikti, išimamas laikinas kamštis ir vikriai įstatomas taip vadinamas bekteriologinis kamštis, arba „sulfo - kamštis". Šį kamštį sudaro paprastas išlenktas vamzdelis, kuris pradžioj prikimštas sterilizuotos vatos (geriausia „sulicilo vatos"), o toliau įpilta dar koncentruotos sieros rūkšties arba valyto glicerino mišinio su spiritu. Oras, prieš patekdamas į statinę, turi pereiti per vatos sluoksnį, kur išsivalo nuo mechaninių priemaišų (dulkių), o perėjęs per sieros rūkštį išsivalo nuo visų bakterijų. Prieš įstatant šį kamštį, jis turi būti gerai išvalytas, o toji dalis, kuri įeina į statinę ir gali susisiekti su sultimis, turi būti apdeginta arba pamirkyta sieros rūkštyje. Po to kamštis iš oro turi būti gerai užkituotas talko kitu.

Šis „sulfo kamštis" yra būtinas, kai sultis reikia pro kranus išpilti lauk, nes aklai užkimšus statines, sultys nebėgtų, o perkoštas oras nesudaro pavojaus sulčių rūgimui.

Baigiant darbą, kol sultys dar karštos, nuleidžiama kokia stiklinė sulčių per čiaupus, kad garantavus, jog čiaupe nepasiliko dulkių, kurios vėliau galėtų užteršti visą statinę.

Be medžio sulčių laikymui gali būti naudojamos dar ir aliuminijaus statinės. Jų pripildymas irgi labai panašus.

Taip supiltos sultys gali stovėti ilgesnį laiką, kol bus reikalas jas suvartoti arba supilstyti į bonkas. Laikas nuo laiko reikia patikrinti sulčių rūkštumą, nes dėl neatidaus uždarymo jos gali pradėti rūgti. Tai pastebėjus, būtina tuojau visą sulčių statinę perpasterizuoti.

A. Grebnickis—didelis Lietuvos pomologas

Prof. K. Regelis

Atgavus Vilniaus kraštą dalį, reikia paminėti vieną garsų pomologą, kuris arba yra kilęs iš to krašto, arba ilgai gyvenęs savo dvare arba ūkyje netoli Dūkštų stoties. Tai A. Grebnickis, kuris jau caristinėje Rusijoje buvo plačiai žinomas kaip pomologas. Bet ypač jis pasižymėjo savo dideliu veikalu — Vaisių Atlasas (Atlas plodow), išėjusiu Petrapilyje 1903 m., kuriame 589 puslapiuose su spalvotais paveikslais aprašomos 100 vaismedžių ir jų vaisių rūšių — obelaičių, kriaušaičių, slyvų, vyšnių, aprikosų, persikų — auginamų buv. Rusijos ribose. Tai yra tiesiog standartinis veikalas, be kurio negali apsieiti nė vienas pomologas — vaismėdžių mėgėjas. Tokių pomologijos vadovėlių, liečiančių buv. Rusiją, yra nedaug. Vienas seniausių ir didžiausių yra Eduardo Regelio Rusijos pomologija, išėjęs 1864 metais.

Grebnickio veikalas ypatingai įdomus tuo, kad daugelyje vietų paminėta buv. Kauno gubernija, t. y., dabartinės Lietuvos plotas, iš ko galima spręsti, kad autorius turėjo daug ryšių su dabartine Lietuva. Prakalboje pasakyta, kad A. Grebnickio daviniai naudoti iš Kauno gubernijos. Paminėtas yra ir Staniškio dvaras, Dūkštų paštas, Kauno gubernijoje. Daugybės vaismedžių, pvz., antaninių, titoninių, Lietuvos pepinų, Kaselio renetų, sierinkų, osenoje polostatoje. Sacharnoje Litowskoje, Landsbergo Renetų, malinowka ir daugybė kitų pažymėti autoriaus stebėjimai iš Kauno gubernijos apie jų augimą, prinokimą ir t.t., vaisių vertė ir kt. Būtų naudinga išrašyti iš Grebnickio atlaso visus davinius apie vaismedžius, kurie liečia dabartinę Lietuvą, nes tas veikalas yra visiškai išparduotas ir, žinoma, reikėtų tuomet suvienodinti arba sulietuvinti rusiškus vaismedžių pavadinimus.